HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי אלא גזירה [א]דילמא חליץ ברישא והדר מייבם וקם ליה [1]באשר לא יבנה ורחמנא אמר [ב]כיון שלא בנה שוב לא יבנה [ג]אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה אבל היא אסורה דמחלפה בבעלת גט [א]איכא דאמרי אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה אפי' היא מאי טעמא מאי דעבד בה שקליה:

מתני' [ד][ב]שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

גמ' פשיטא השתא ומה התם דלא מידחיא מהאי ביתא לגמרי אמרת לא הכא דקא מידחיא מהאי ביתא לגמרי לא כ"ש תנא הא תנא ברישא והדר תנא הך חזיא להיתירא (א) ושריא והדר חזיא לאיסורא ואיידי [ה]דחביבה ליה אקדמה [ו]ומשנה לא זזה ממקומה ת"ר בא עליה חייב עליה משום אשת אח ומשום אחות אשה דברי רבי יוסי רבי שמעון אומר אינו חייב אלא משום אשת אח בלבד והא תניא ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אחות אשה בלבד לא קשיא כאן שנשא חי ואח"כ נשא מת כאן שנשא מת ואח"כ נשא חי [ט]ור' שמעון היכא דנשא מת ואח"כ נשא חי כיון דאיסור אחות אשה לא חייל תתייבם יבומי אמר רב אשי איסור אחות אשה מיתלא תלי וקאי אי פקע איסור אשת אח אתי איסור אחות אשה וחייל והילכך לא פקע וסבר רבי יוסי איסור חל על איסור והא תניא [ז][ג]עבר עבירה שיש בה שתי מיתות נידון בחמורה רבי יוסי אומר נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו ותניא [ח]כיצד אמר רבי יוסי נידון בזיקה הראשונה הבאה עליו חמותו ונעשית אשת איש נידון בחמותו אשת איש ונעשית חמותו נידון באשת איש

אמר

ומקלתו חלוץ. ואתי למימר בב' יבמות הבאות מבית אחד חדא מתייבמת ואחרת חלולה: **נתן גט למאמרו.** אמתניתין קאי שאם נתן זה העושה מאמר גט למאמרו ולא לזיקתו ואח"כ מת הותרה אשתו הראשונה שהיא לרתה להתייבם לשלישי דמאמר דעבד שקליה ולאו לרות נינהו והשתא לא אתי למימר בשתי יבמות מבית אחד חדא חלולה וחדא מייבמה דהכא לאו מבית אחד מיחזי: **אבל היא אסורה.** ולא משום דקם ליה בלא יבנה(ט) דפוסלה על אחיו הנשאר שהרי לא נתן גט לזיקה אלא משום דאתי לאיחלופי בבעלת הגט היכא דעבד גט למאמרו ולזיקתו דההיא ודאי מידחיא אבל גט למאמרו לא דחי אלא מאמר ונשארה זיקה ראשונה במקומה: **הותרה אפילו היא.** לשלישי כשימות שני: **מאי דעבד שקליה.** והויא כמו שלא עשה בה מאמר ואתיא ומתייבמת לשלישי מחמת זיקת אחיו הראשון. ודוקא שפירש למאמרו ולא לזיקתו קאמר אבל סתמא קיימא בלא יבנה אכולהו אחין והכי מוכחא מילתא דרבא בפרק רבן גמליאל (לקמן ד' נב:) דלמאמרו ולא לזיקתו קאמר: **פשיטא השתא ומה התם דלא אידחיא מהאי ביתא.** לעיל (דף ל.) גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשא נכרית ומת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית משום אשת אח הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בנפילה ראשונה משום אחות אשה. ואע"ג דבההיא נפילה קמייתא לא אידחיא לה לגמרי דהא קאי נשוי נכרית שזוקקה לייבום וקורא אני בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה אפי' הכי חשבינן לה לגבי בעל אחותה כאשת אח שיש לה בנים לאיתסורי עליה אפילו לאחר מיתת אחותה: **הכא.** דבשעת נפילה אידחיא מהאי ביתא לגמרי דאין כאן אלא בעל אחותה ומשעה שנפלה לפניו אין זיקת יבום עליה מיבעיא: **תנא הא.** מתני' דהכא תנא ברישא: **והך.** דשלשה אחים דלא אידחיא מהאי ביתא לגמרי חזיא מעיקרא להיתרא ושריא [י][משום הכי לא תניא]: **הדר חזיא לאיסורא.** דמ"מ לדידה[כ] לא קרינא ביה משעת נפילה יבמה יבא עליה[ל]: **דחביבה ליה.** משום דחידוש הוא: **ומשנה הראשונה.** שיתירה היא משנשנית זו הואיל והיתה שנויה מתחלה: **לא זזה ממקומה.** לעוקרה לגמרי: **בא עליה.** בחיי אשתו: **משום אשת אח.** דהא רחמנא פטרה מייבום וקמה עליה כמי שיש לו בנים: **אלא משום אשת אח.** כדמוקי טעמא לקמן: **בנשא מת ואח"כ נשא חי.** דאיסור אשת אח קדים ותו לא אתי איסור אחות אשה וחייל עלה דקסבר אין איסור חל על איסור: **נשא חי ואח"כ נשא מת.** איסור אחות אשה קדים דקודם שנשאה אחיו המת היתה עומדת עליו באיסור אחות אשה: **מיתלא תלי.** דאי הוה פקע איסור אשת אח הוה חייל איסור אחות אשה דהאי דלא חייל מעיקרא משום טעמא דאיסור אשת אח דהוה קאי קמיה הלכך הואיל ואיסור אחות אשה מוכן ועומד לחול עליה פטורה מן (ב) היבום לא פקע איסור אשת אח וחייב משום אשת אח: **שתי מיתות.** כגון חמותו והיא אשת איש דאחמותו שריפה ואאשת איש חנק: **נידון בחמורה.** בשריפה: **חמותו ונעשית אשת איש.** שהיתה אלמנה כשנשא בתה: **נידון באשת איש.** ואע"ג דקיל הוא. אלמא לא אתי איסור חמותו וחייל אאשת איש דאי חיילי תרוייהו עליה הוה לן למדייניה בחמורה:

אמר

מאמר ולא גזרינן לה אטו אשת שני מתים וא"כ מי שעליה זיקת יבם אחד כו' לא הויא דרשא גמורה אלא אסמכתא בעלמא וקשה דבפרק בתרא דגיטין (דף פב: ושם) אמרי' אלא אשת ב' מתים היכי משכחת לה משמע דהוי דאורייתא ואפי' בחד דוכתא וי"ל דפלוגתא דתנאי היא כדמוכח לקמן בסוף האשה רבה (דף צו:) גבי בן תשע שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת השניה חולצת או מתייבמת הראשונה שהיא בעלת זיקת שני יבמין חולצת ולא מתייבמת ופריך בגמרא ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה מיבום פירוש כי הכא ומסיק לרבי יוחנן דעשו ועשו ופליג תנא דשמעתין אההוא תנא דהאי תנא דשמעתין גזר משום צרה פירוש הא דקא אסר בעלת מאמר משום דאיכא צרה בהדה כדגזר בשמעתין דלמא חליץ והדר מייבם כדפירש בקונטרס אבל משום זיקת שני יבמין לא מיתסרא דלאו דאורייתא ומיהו כי ליכא צרה בהדה נמי אסורה אטו היכא דאיכא צרה כדקאמר התם רבא לעיל דאפי' היכא דליכא צרה בהדה מיחלץ חלצה יבומי לא מייבמא ותנא דהתם לא גזר משום צרה פי' הא דקא אסר לבעלת ביאת בן תשע לייבומי לאו משום צרה אלא אטו אשת שני מתים דהוי בעלמא דאורייתא ודוקא בדידה גזרו אבל בצרתה לא דלא רצו להחמיר גם בצרתה אטו אשת שני מתים והיא דריש המגרש (גיטין פב:) כההוא תנא וריב"ן פירש שם דלכולי עלמא אשת שני מתים דאורייתא ותנא דהכא גזר אף באשת השני משום צרה דהיינו בעלת מאמר דקא סבר כיון דבעלמא אשת שני מתים דאורייתא מחמירי אפי' באידך ותנא דהתם לא מחמיר כולי האי ולא גזר באשתו של בן תשע אטו בעלת זיקת שני יבמים וקשה דהכא מסיק דטעמא דהך תנא משום הנך גזירות דמפרש הכא ועוד דהתם (ג) קרי רבא לאשתו צרה וקאמר נמי ויעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול ותדחה צרה כו' והכא קרי לבעלת מאמר צרה וריב"ן הקשה לעצמו שתי קושיות הללו ופר"י עיקר:

גט למאמרו כו'. הקשה ריב"ן דתנן בפר"ג (לקמן דף נ.) דיש מאמר אחר מאמר ואם עשה מאמר בזו ובזו צריכה ב' גיטין וחליצה בין יבם אחד לב' יבמות בין ב' יבמין ליבמה אחת אבל יבומי חד מינייהו לא ולרבא יתן גט למאמרו ולא לזיקתו וליבומי אידך ותירץ דלכתחלה אין לעשות כן דגזרינן גט למאמרו אטו גט לזיקתו ודוקא בדיעבד קאמר הכא רבא דהותרה אפי' היא דכיון דתו ליכא למיגזר בהאי מאמר אטו שאר מאמרות דעלמא לא גזרינן דלא שכיחי כולי האי אבל לכתחלה גזרינן משום האי מאמר גופיה:

דאידחיא מהאי ביתא לגמרי לא כ"ש. אע"ג דמהאי בבא שמעינן דאסירא אע"ג דאיחזיא בהך נפילה דלא שמעינן מבבא דלעיל כדאמר לעיל (דף ל.) מ"מ כיון דאידחיא מהאי ביתא לגמרי פשיטא דאסירא אע"ג דחזיא בהא נפילה ולעיל דקאמר טעמא דאיחזיא בהך נפילה אהאי מתניתין משום דאכתי לא אסיק אדעתיה טעמא דאידחיא מהאי ביתא:

שנשא חי ואח"כ נשא מת. (ד) אע"ג דבכי האי גוונא שרו ב"ש צרה לייבומי לעיל בפ"ק (דף ח.) דכיון דלא חייל איסור אשת אח חשבי שלא במקום מצוה ר"ש לית ליה האי סברא דמכל מקום הרי היא אשת אחיו: **לא פקע.** ואע"ג דלא חייל איסור אחות אשה אסורה נמי הצרה לייבומי כיון דלא פקע איסור אשת אח כמו אילונית דאוסרת צרתה אע"ג דאין בה אלא איסור אשת אח לחודה וא"ת לר"ש משכחת לה אשת אח מן האב דפוטרת צרתה וליחשבה בהדי ט"ו נשים בפ"ק (דף ג. ודף י.) למ"ד בפלוגתא קא מיירי וכן האי דלעיל דקתני נאסרה עליו עולמית גם היא פוטרת צרתה וליחשבה וי"ל דהני כיון דמכח אחות אשה אסירה בכלל אחות אשה נינהו: **ונעשית** אשת איש נידון בחמותו. ואין זה מכח זיקה ראשונה דבלאו הכי מי שנתחייב ב' מיתות נידון בחמורה:

איסור

מסורת הש"ס

א) [לקמן מד.], ב) [לעיל י:], ג) לקמן נב:, ד) [לעיל ל.], ה) [לעיל ב: וש"נ], ו) [לעיל ל. וש"נ], ז) סנהדרין פא. כריתות יד: [תוספתא סנהדרין פי"ב], ח) כריתות יד:, ט) [דברים כה], י) [רש"ל], כ) [לדידיה רש"ש], ל) [דברים כה],

◆

תורה אור השלם

1. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט

◆

גליון הש"ס

גמ' ור"ש היכא דנשא מת. עיין בספר המקנה לקידושין דף עז ע"ב בתוס' ד"ה פרט לכ"ג:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' חזיא להתירא ושריא. נ"ב ס"א ושיירא: (ב) רש"י ד"ה מיתלא וכו' מן היבום ולא פקע: (ג) תד"ה (בעמוד הקודם) מדרבנן וגזרה כו' ועוד דהתם לעיל מינה קרי רבא: (ד) ד"ה שנשא וכו' ואע"ג דבכי וכו' לעיל בפ"ק משום דכיון וכו' חשבי לה שלא במקום:

◆

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה כג טוש"ע אה"ע סימן קעד סעיף ה:

לה ב מיי' פ"ו שם הל' יב טוש"ע אה"ע סימן קעה סעיף א:

לו ג מיי' פי"ד מהל' סנהדרין הלכה ד:

◆

תוספות ישנים

ואין להקשות כיון דהך לא סבירא אשת שני מתים [דאורייתא] מאי האי דאמרינן יבמה יבא עליה שיש עליה זיקת יבם אחד ולא שיש עליה זיקת שני יבמין. וי"ל דטעמא כדקאמר הכא וקרא אסמכתא בעלמא הוא וכן פי' לעיל. ותימה דאמרינן לעיל א"ר שמעון אם מאמרו של ראשון מאמר אשת ראשון בועל וכו' משמע דאית ליה גופיה אשת שני מתים. לכן נראה לפרש הכא דודאי ס"ל דהכא אשת שני מתים דפרק המגרש וגזרה דהכא לא אצטריכא משום בעלת מאמר גופה אלא משום צרתה דאי לאו גזרה לא חמירא כל כך לאסור גם את הצרה. והשתא נמי האי דקאמר ר' שמעון אם מאמרו של ראשון מאמר ניחא דטעמייהו משום אשת שני מתים:

נתן גט למאמרו הותרה אפילו היא ולא הוי גרושת אחיו כיון שלא נתן גט אלא להפקיע המאמר ומאמר דעבד שקליה ונמצא כאילו לא היתה אשתו מעולם. ודוקא שפירש שנתן גט למאמרו אבל נתן גט סתם אסור ליבמה דכיון שלא בנה שוב לא יבנה. תימה דאמרינן לקמן (דף נ:) בשתי יבמות שנפלו לפני יבם אחד ועשה מאמר בזו ומאמר בזו נותן גט לזו וגט לזו וחליצה אחת לכולן א"כ משמע דלא מצי לייבמה אחר הגט ואמאי לא אמרינן מה דעבד שקליה. וי"ל דלקמן מיירי שנתן הגט סתם ולא פירש למאמרו דלכתחלה לא אמרינן ליה לתת גט להפקיע המאמר. ותימה אמאי לא גזרינן שמא לא יפרש להפקיע המאמר כדאמרינן דמחלפא בבעלת הגט. ונראה להריב"ן דדוקא שנפלו שתי יבמות גזרינן אפילו פירש שהגט להפקיע בעלת המאמר אטו האחרת שיתן לה סתם. אבל הכא דליכא אלא יבמה אחת היכא שפירש בדיעבד שהגט להפקיע המאמר הותרה לייבם. ולא גזרינן מידי כיון דליכא אחרת בהדה: כיצד א"ר יוסי נדון בזיקה (שניה) [הראשונה] הבאה עליו חמותו וכו' ומייתי מהא דקאמר אשת איש ונעשית חמותו נדון באשת איש דאי איסור חל על איסור היה נידון בחמותו בחמורה אבל לא מייתי מחמותו ונעשית אשת איש דנדון בחמותו דאפי' איסור חל על איסור מ"מ נדון בחמותו דהא בתרי קטלי לא קטלין ליה וא"כ נידון בחמותו:

◆

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם. **מפיהם.** על פי שנים עדים, **ולא מפי כתבם.** יעידו בבית דין, דלא דמי לשטר שחתמוהו ביומו, דההוא אורחיה להכי (גיטין עא.). **הרי אלו.** שתי נשים, **חולצות.** דאילו כנסה הוה פקעה זיקה קמייתא ולא הוה עלה אלא זיקת נשואי האחרון, אבל מאמר לא מפקע זיקה והויא עלה קלת זיקת ראשון וקלת זיקת האחרון (לעיל יב.). **שנאמר ומת אחד מהם.** ולא זו שמתו ב' בעליה וזיקת שניהם עליה ושתיהן אסורות מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, ובחליצה דחדא לא מיפטרא אידך דלאו מבית אחד קאתו הואיל ולא כנסה, ואי לא עבד בה מאמר לא הואי עלה אלא זיקת ראשון והוו להו שתי יבמות הבאות מב' בתים ושתיהן מתייבמות (שם). **שעליה זיקת יבם אחד.** כגון שלא נפלה אלא פעם אחת, או שכנסה שני ופקעה זיקה ראשונה וכשמת אין כאן אלא זיקת ייבום של שני, או לא עשה בה מאמר ומת, אין כאן אלא זיקת ייבום ראשון, ועכשיו יש כאן זיקת ייבום של שני יבמין, שיש עליה קלת זיקה מן הראשון, דכל זמן שלא נתייבמה לא פקע זיקתה מן השני, ולרתה אשת השני אסורה משום דידה (לעיל יח:). **ולא שעליה זיקת ב' יבמין.** כגון זו שעדיין לא ילתה מזיקת יבומי המת הראשון, דאין יבמה יולאת מזיקתה אלא בביאה, ונתוספה עליה זיקה מחמת מאמרו של שני (גיטין פב:). **מייבם לאיזו שירצה.** דלית ליה הך דרשה דזיקת שני יבמים, דאי מאמר קונה הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו, ואם אין קונה הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת ראשון, (לעיל יח:). עד כאן שייך לעמוד קודם. **נתן גט למאמרו.** ואחר כך מת, הותרה צרתה. הותרה אשתו הראשונה שהיא לרתה, לאחיו השני, דאי לאו גט הוה אסורה עליו משום זיקת שני יבמין (לקמן נב:). **שתי מיתות.** חמותו ואשת איש איכא שריפה וחנק, ושריפה חמורה מחנק (כריתות יד:). **נדון בזיקה הראשונה.** ולא באחרונה, דאין איסור חל על איסור (שם).